

Regeringskansliet
Infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Kopia
Finansdepartementet,
Näringsdepartementet,
Justitiedepartementet,
Arbetsmarknadsdepartementet

Stockholm 2020-03-16

Åtgärder med anledning av spridningen av coronaviruset (covid-19) för sjöfarten

Virusutbrottet har fått stora effekter för sjöfartsnäringen. Branschen påverkades redan tidigt i samband med virusutbrottet i Kina, då råvaruimporten till Kina föll direkt, kort därefter påverkades även exporten från Kina. Svenska rederier aktiva på denna marknad påverkades därmed.

I takt med en allt ökande spridning av covid-19 har den globala handeln påverkats. Utvecklingen under de senaste veckorna i Europa och Sverige innebär att även trafiken inom EU samt till och från Sverige kraftigt påverkats. Under de senaste dagarna har situationen accentuerats och i nuläget upprätthålls svensk varuförsörjning främst genom de färjeförbindelser som fortfarande upprätthålls.

Mot bakgrund av att logistik planeras enligt principen om ”just in time”, där lagerhållning begränsas till mindre lager innebär detta en särskild påfrestning. Detta samtidigt som behovet av kritiska varor som exempelvis skyddsutrustning för vården ökat dramatiskt. För Sverige som idag inte är självförsörjande vare sig vad avser livsmedel, läkemedel och delkomponenter till industrin är sjötransporterna helt avgörande och måste upprätthållas.

Svensk Sjöfart måste konstatera att situationen är synnerligen allvarlig, särskilt för färjetrafiken, och skyndsamma åtgärder är helt nödvändiga både för att upprätthålla samhällskritiska transporter till och från Sverige och mer långsiktigt för att säkerställa möjligheter till goda transportförutsättningar när utvecklingen vänder. Situationens allvar understryks av de åtgärder som såväl företagen som samhället aviserat att man kommer att behöva vidta. I många delar saknar dessa motsvarighet i modern tid.

Den stora påverkan på ekonomin märks även i fråga om godstransporter med lastfartyg, där marknaden i synnerhet på tanksidan för närvarande är ytterst volatil. Problem med besättningsbyten,

inte minst utrikes, är oroande för förmågan att kunna upprätthålla trafiken som är nödvändig för att säkra både tillgången på drivmedel, insatsvaror till industrin, samt varuexporten.

Läget är således allvarligt och inte minst de långsiktiga effekterna av utvecklingen riskerar att påverka branschen och hela samhället under en lång tid framöver. Särskilt allvarligt är emellertid läget för passagerarrederierna, som direkt påverkats av den kraftiga kollapsen i efterfrågan. Rederier verksamma inom området har därför kontinuerligt vidtagit kraftiga åtgärder för att minska de negativa effekterna. Kortsiktigt genom omfattande produktionsneddragningar, vilket kräver dialog med arbetstagarorganisationerna om minskad arbetstid och lön. Sannolikt kan varsel bli aktuellt om inte de lösningarna kring korttidsarbete och permittering utformas så att de fungerar för sjöfarten. Ro/Ro-trafiken mellan Sverige och Finland, Baltikum, Danmark, Polen och Tyskland har antingen helt avstannat eller kraftigt inskränkts. Det innebär att trafik av passagerare och gods inte längre sker, samhällskritiska transporter kan därmed upphöra. Denna trafik drivs på kommersiell basis. Förutsättningarna att upprätthålla trafiken saknas därmed under rådande omständigheter. Svenska rederier står inför eller har redan beslutat om bland annat inför:

- Inställda färjeavgångar.
- Kraftigt minskad efterfrågan på resor och ett mycket osäkert bokningsläge. Konsumenter avstår från att boka resor och många bokade passagerare kommer inte till avgången. Flera rederier rapporterar dessutom om att bokningarna framåt i princip helt upphört.
- Osäker tidshorisont. Inför den stundande högsäsongen är bokningsläget mycket oklart. Om sommarsäsongen drabbas kommer läget att accentueras ytterligare.
- På fraktmarknaden märks kraftigt fallande rater och en stor osäkerhet kring transportmarknaden. En fortsatt minskning av efterfrågan kommer att leda till bland annat inställda avgångar och uppläggning av fartyg Inom färjesegmentet är frakt och passagerare ömsesidigt beroende av varandra för att skapa en hållbar affärsmodell.
- Oroande är också indikationer kring problem vid besättningsbyten som på sikt kan leda till problem kopplade till lasttransporterna ex. vad avser distributionen av drivmedel.

I nuläget är det sjöfarten som upprätthåller det samhällskritiska transportnätet och detta kommer inte kunna vidmakthållas under rådande omständigheter utan särskilda stödåtgärder.

Helt avgörande på kort sikt är åtgärder för att dels göra det möjligt för rederierna att minska sina kostnader, dels åtgärder för att säkerställa förmågan till samhällskritiska transporter både på kort och lång sikt. Svensk Sjöfart kan konstatera att regeringen snabbt har vidtagit ett antal viktiga åtgärder, dessa åtgärder välkomnas av föreningen och harmonierar i vissa delar med de åtgärder som Svensk Sjöfart ser behov av.

Mot bakgrund av det akuta läget ser Svensk Sjöfart dock behov av ytterligare åtgärder som skyndsamt bör beredas inom Regeringskansliet:

Säkerställa likviditet för företagen och minskning av kostnadsmassan

- Riksbankens beslut om att säkerställa likviditet i ekonomin är avgörande för företagens möjligheter att upprätthålla kapitalflödet. I flera delar bedöms dessa dock inte få avsedd effekt för rederierna. Regeringen bör därför tillse att statliga lånegarantier utfärdas (genom Riksbanken, EKN eller SEK) för företag som tillhandahåller samhällskritiska transporter. Detta i syfte att möjliggöra för dessa företag att säkerställa likviditeten i banksystemet (på motsvarande sätt som skedde under finanskrisen 2008/09 genom SEK:s försorg).
- Säkerställa möjligheterna för arbetsmarknadens parter att komma överens om åtgärder som snabbt kan bidra till att minska lönekostnaderna och undvika varsel och uppsägningar. Regeringen behöver särskilt säkerställa att de nu föreslagna åtgärderna träder i kraft skyndsamt samt säkerställa att dessa fungerar för sjöfarten. Förslagsvis bör de svenska åtgärderna för sjöfarten följa vad som sker i exempelvis Norge där staten står för 75% av lönekostnaden vid permittering för samhällskritiska aktörer som sjöfarten.
- Utvidga användningen av smittbärrpenning, för att underlätta för drabbade att stanna hemma och minska smittspridningen.
- Säkerställ att sjöfartsstödet kan upprätthållas för personal för de fall där rederierna tvingas ta fartyg ur trafik eller minska på antalet ombordanställda. I annat fall riskerar rederierna ökade kostnader för personal, samtidigt som intäkterna faller kraftigt.
- Frys kommande avgiftshöjningar för myndighetsavgifter (inklusive farledsavgiften) och lyft avkastningskraven för Sjöfartsverket.

Säkerställ tillgången på samhällskritiska transporter

- Ett system med särskilt stöd för att upprätthålla och säkra samhällskritisk transportkapacitet, exempelvis genom ett slopande av farledsavgiften för visst tonnage. Tillse att hamnarna bidrar med en halvering av hamnavgiften för att undvika att reguljära transporter till och från Sverige försvinner på lång sikt.
- Säkerställ att Transportstyrelsen vid behov kan fatta beslut om eventuella anpassningar av bemanningsbeslut om trafiken bedrivs med exempelvis ett kraftigt minskat antal passagerare eller helt utan passagerare. Det är vidare viktigt att Transportstyrelsen har beredskap för att vid behov medge tillfälliga undantag för ombordpersonal om så behövs för att kunna upprätthålla bemanning för samhällskritiska transporter.
- Säkerställ att besättningsbyten kan ske genom särskilda åtgärder för sjömän. Åtgärden behöver ske på EU nivå eller ännu hellre inom ramen för IMO för att säkerställa att besättningsbyten kan ske som planerat, även utanför Europa.
- Ha en beredskap att agera diplomatiskt för att få loss eller agera för svenska fartyg som orättfärdiganden kvarhålls för att säkra att samhällskritiska förbindelser till och från Sverige kan vidmakthållas.

Därutöver delar Svensk Sjöfart de synpunkter som Svenskt Näringsliv framfört och framförallt förslagen om:

- Anstånd med skattebetalningar. Ge företag möjlighet till uppskov med inbetalningen av arbetsgivaravgifter och preliminärskatt avseende de anställda.
- Korrigering av moms vid kundförluster. Myndigheter ska få i uppdrag att korrigera momsen vid kundförluster för att inte medföra konkurskedjor.
- Utökade exportkrediter. SEK (AB Svensk Exportkredit) bör få utökad låneram och kapitaltillskott. Ramen för EKN:s (Exportkreditnämndens) exportkreditgarantier bör höjas.

- Krislån från Almi. Extra pengar kan allokeras till ALMI för att ge krislån. Om vissa branscher drabbas kan särskilda program för dem skapas, vilket bör förberedas

På något längre sikt kommer generella åtgärder för att säkerställa att den svenska ekonomin kan återhämta sig sannolikt att vara extremt viktiga, inte minst rör detta de områden som drabbats hårt av den nu förevarande krisen så som besöksnäring och persontransporter inom vilka sjöfarten är en viktig del. Särskilda överväganden måste därför göras för att undvika att exempelvis ökade farledsavgifter minskar svensk industris konkurrenskraft eller försvårar återhämtningen. Detta inte minst i ljuset av ett underfinansierat Sjöfartsverk, dessutom med mycket stora investeringsbehov (tre nya isbrytare riskerar att försvåra återhämtningen) och särskilda åtgärder måste därför övervägas.

Avslutningsvis önskar Svensk Sjöfart understryka vikten av skyndsamma åtgärder enligt ovan. Föreningen menar dessutom att den nu förutvarande utvecklingen understryker behovet av att den svenska regeringen och riksdagen säkerställer att den svenska sjöfarten ges möjlighet att verka under motsvarande konkurrensvillkor som råder i konkurrentländerna, inte minst är återställande av nettomodellen, en utvecklad tonnageskatt och införande av en stämpelavgift ytterst angelägna åtgärder. Vidare skulle slopandet av de svenska särreglerna vad avser språk och vilotider avsevärt ha underlättat för rederierna att hantera den uppkomna situationen.

Svensk Sjöfart står självfallet till regeringens förfogande för uppföljande frågor och dialog.

Stockholm som ovan,

För föreningen Svensk Sjöfart

Anders Hermansson